

О.М. Романуха

Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. Михайла Туган-Барановського, Україна

ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Стаття присвячена проблемам ідентифікації сучасного українського суспільства. У ній показано стан наукової розробки теми, проаналізовано основні види ідентичностей, звертається увага на регіональний характер цих процесів. Велике значення надається аналізу статистичних та соціологічних даних. Обґрунтовується твердження про взаємозалежність динаміки становлення ідентичності та соціально-економічного розвитку країни.

Формуванню ідентичності людини у наш час приділяється значна увага. Це важливий і одночасно складний процес, що охоплює усі сфери життєдіяльності особистості, утворює між ними стійкий взаємозв'язок. Ідентифікація дозволяє людині гармонійно влитися до певної спільноти, відчувати себе її частиною, сформувати почуття відповідальності перед нею. Тому кожен індивід обов'язково проходить цей процес задля визначення й досягнення завдань, які ставить перед собою. Українське суспільство у цьому плані переживає неабияку складність. Багатовікова розірваність його як етносу, культурний вплив сусідніх держав, обмеженість розвитку власної культури негативно позначилися на становленні його як нації. Це добре простежується в сучасних умовах державотворення та виступає гальмом у розвитку й процвітанні України.

Дослідженню цієї теми в наш час приділяється значна увага. Серед ряду публікацій необхідно відзначити роботу С. Савоскула «Росіяни в Україні: статус, ідентичність, перспективи». Автор розглядає питання статусу російської мови та національної ідентичності росіян в Україні через призму соціологічних досліджень. Він відзначає складність трансформаційних процесів, які довелося пережити росіянам, та підкреслює наявність регіональної ідентичності в Україні [1]. Не оминув своєю увагою цих проблем і О. Стегній. У роботі «Динаміка просторово-територіальної самоідентифікації населення України» він торкається питань сприйняття подій національної історії, відродження культури, критеріїв етнічної ідентифікації в Україні. Дослідник зазначає, що населення України має подвійну самоідентифікацію: з країною та регіоном, в якому проживає. Одночасно О. Стегній наводить результати соціологічних досліджень інших науковців задля об'єктивного вивчення обраної проблеми. Питань політичної ідентичності торкалися М. Панчук та О. Рафальський. Вони стверджують, що говорити про політичну й духовну цілісність соціуму можна лише умовно, оскільки вакуум соціально значущих ідей, різне розуміння пріоритетних цілей, етнокультурна, у тому числі мовна, біполярність створюють своєрідну альтернативу консолідаційним процесам у суспільстві [2].

Як бачимо, проблемам ідентифікації людини приділяється значна увага, створено низку робіт, але в них висвітлювались лише окремі аспекти. Враховуючи це, можна стверджувати, що необхідність продовження дослідження обраної теми не викликає сумніву.

Мета статті полягає у визначенні основних проблем ідентифікації сучасного українського суспільства. Засобом її досягнення є розв'язання наступних завдань: розкриття суті територіальної, історичної, національної, релігійної, мовної, політичної ідентифікацій, показ рівня їх сформованості в українському суспільстві.

Джерельну базу роботи складають дані соціологічних досліджень, матеріали статистики, періодики.

Формування ідентичності українського суспільства – складний та водночас важливий процес. Він завжди був провідним у національно-визвольному русі, боротьбі за відродження української державності. Його торкалися Б. Хмельницький та В. Винниченко, М. Костомаров та М. Максимович. Він не втратив своєї актуальності й після проголошення незалежності України. Вікова розірваність українців як етносу, супроводжувана міжконфесійним та мовним протистоянням, мала негативний вплив на формування їх як нації. Проблеми самовизначення українців Півночі й Півдня, Сходу і Заходу до цього часу зумовлюють існування різних рівнів та видів ідентичності: національна, політична, релігійна, історична, культурна, мовна, територіальна. Взаємозв'язок між якими й утворює той комплекс вимог, якому має відповідати суспільство.

Одним із важливих видів ідентичності є територіальна. Людина, що проживає на певній території, перш за все, повинна пов'язувати себе із нею, оскільки формування таких відчуттів, як патріотизм, гордість починається саме із проведення паралелей між тим місцем, де ти мешкаєш, та собою. У більшості країн світу відсоток ідентифікації людини із територією, на якій вона проживає, становить близько 100 %, проте за результатами соціологічних досліджень, проведених у 1994 р., в Україні лише 34 % опитаних ідентифікували себе із усією державою, із них 65 % на Правобережжі (в Галичині – 84 %) та 35 % на Лівобережжі. 17 % опитаних взагалі віднесли себе до Радянського Союзу. Близько третини висловилися за регіональну ідентичність. Ситуація не сильно змінилася і через 10 років. У 2004 р. лише 41 % респондентів ідентифікував себе з Україною, в той час як із СРСР пов'язувало лише 11 %, а регіональну ідентичність продовжувала висловлювати третина. Як бачимо, суттєвих зрушень не відбулося. Третина громадян протягом 15 років розбудови незалежності так і не пов'язала свою ідентичність із Україною. Збільшення ж відсотка людей, що ідентифікували себе із усією країною, відбулося за рахунок зменшення кількості респондентів, які по'язали свою ідентифікацію з СРСР.

При цьому відсоток громадян, які обрали Батьківщиною Україну, напряду залежав від регіону проживання. І це не дивно, територіальна ідентичність сильно пов'язана із історичною та національною. Саме різне історичне минуле регіонів України активно позначається на сьогоdnішньому процесі ідентифікації її населення. Проголосивши в 1991 р. незалежність, Україна не пройшла у своєму розвитку потрібного проміжку часу, що міг би захистити її від впливу минулих років. Як результат, регіони України мають відмінну оцінку історичних подій та цілих періодів української історії. Порівнюючи динаміку регіонального індексу історичних подій, можна відзначити, що в східних, південних регіонах України оцінка «Жовтневої революції 1917 р.» значно вища, ніж у західних регіонах, в той час як «Розпаду СРСР» чи «Проголошення незалежності України» значно нижча (табл. 1) [1].

Причина неоднозначності поглядів на історичні події та різну територіальну самоідентифікацію громадян криється не лише в географічній близькості областей України до Російської Федерації чи країн Західної Європи, але й проживанні там значної кількості національних меншин. В Україні мешкають представники близько 200 націй, найбільшими з яких є росіяни. Вони становлять 8 млн чоловік (17,3 %). Більша їх частина розселена саме в східних та південних регіонах України. Зіставивши ці дані із даними територіальної та історичної ідентифікації, можна відзначити певну закономірність. Однак принципове значення для осмислення поведінки росіян України має ставлення їх до самого факту утворення української держави. Напередодні розпаду СРСР вони в цілому позитивно поставилися до цього. Про це свідчать результати соціологічного опитування, проведеного незадовго до референдуму 1991 р. Згідно з ним підтримували ідею проголошення

незалежності України 80,3 % українців, 73,3 % євреїв та 59 % росіян; не підтримували – відповідно 5,3 %, 10,7 % та 14,7 %; сказали, що не приймуть участі у волевиявленні – 14,4 % українців, 16 % євреїв та 26,3 % росіян. Отже, більшість росіян відповіли позитивно, хоча, порівняно з українцями та євреями, і не так масово. Натомість, відсоток негативних відповідей та тих, хто не збирався брати участь у референдумі, серед росіян був вищим, ніж у інших національностей [3].

Таблиця 1 – Динаміка регіонального індексу оцінки історичних подій

Макро-регіони	Рік		Історичні події							
			Переяславська рада 1654 р.		Жовтнева революція 1917 р.		Розпад СРСР		Проголошення незалежності України	
	1991	2004	1991	2004	1991	2004	1991	2004	1991	2004
Центр	329	486	2,47	2,33	2,01	2,17	1,64	1,58	2,22	2,27
Схід	447	664	2,59	2,51	2,13	2,17	1,29	1,30	1,72	2,01
Захід	251	380	2,18	2,16	1,57	1,11	2,40	2,19	2,82	2,80
Південь	173	270	2,40	2,49	2,32	2,06	1,26	1,3	1,76	2,00
По Україні	1200	1800	2,43	2,38	2,01	2,08	1,62	1,56	2,10	2,25

Відзначимо, що під час проведення референдуму 1 грудня 1991 р. за незалежність України у всіх регіонах проголосувало більше половини населення. У тому числі в Криму – 54,2 %, у м. Севастополі – 57 %. Водночас у ряді районів (Північ Криму, Ялта) відсоток тих, хто проголосував «за» був вищим за загальнокримський показник [4]. В усіх інших областях та у м. Києві схвально відповіли від 83,9 % (Донецька та Луганська області) до 98,7 % (Тернопільська область). Це показало, що більшість населення заявила про свою волю розлучитися із попередньою інституцією ідентичності і здобути нову ідентичність в незалежній Україні. Однак численні опитування, які проводилися в 1993 р., виявили, що єдиним регіоном, де у випадку проведення нового референдуму кількість противників незалежності України перевищила б кількість прихильників, був Крим. Політичні ж вимоги населення Східної України навіть під час масових страйків влітку 1993 р. не виходили за рамки змін внутрішньої політики українського керівництва [5]. Лише у 1996 р. в умовах тяжкої соціально-економічної кризи кожен четвертий українець висловився за підтримку ідеї незалежності. Ситуація стабілізувалася у 2001 р., коли близько 51 % респондентів схвально поставилися до проголошення незалежності України.

Як бачимо, більшість громадян, незалежно від національності, підтримали ідею проголошення незалежності України. Проте на той момент не всі вони чітко уявляли свій статус. Значна частина росіян, яка потрапила сюди в результаті складних міграційних процесів, що відбувалися в рамках єдиної держави (Російська імперія, СРСР), не розуміла свого статусу національної меншини, не виокремлювали їх як меншість і українці. Це призвело до того, що після 1991 р. суспільство не могло визначитись із відповіддю на питання: «Кого Ви вважаєте національною меншиною?» При цьому відсоток росіян і українців, в яких воно викликало ускладнення, був приблизно однаковим: українці – 41 %, росіяни – 42 % (табл. 2). Лише в західних областях, де відсоток росіян був незначним, а історія регіону більше пов'язувалася із країнами Західної Європи, 58 % українців та 23 % росіян чітко відповіли, що національними меншинами в Україні є усі, за винятком українців.

Таблиця 2 – Кого Ви вважаєте національною меншиною?

	Національність та регіон	Усіх, за винятком українців	Усіх, за винятком українців і росіян	Усіх, за винятком українців, росіян і білорусів	Усіх, за винятком українців, росіян, білорусів та кримських татар	Не визначились
	Росіяни	11,3	28,3	9,9	8,5	42,0
За регіонами	Східний	8,4	31,1	9,5	8,4	42,6
	Південний	8,4	24,4	12,4	8,7	46,1
	Київський	16,0	24,8	10,4	9,6	39,2
	Західний	23,5	33,3	3,9	6,9	32,4
	Українці	24,2	21,6	7,7	7,6	38,9
За регіонами	Східний	9,7	36,9	5,8	6,8	40,8
	Південний	14,6	20,5	11,7	8,2	45,0
	Київський	21,8	21,3	7,4	8,8	40,7
	Західний	58,5	9,4	3,8	4,7	23,6

З цього можна зробити висновок, що територіальна, історична, національна ідентичності українського суспільства перебувають у тісному взаємозв'язку. На це значно вплинуло входження України до складу Російської імперії, Австрійської імперії, СРСР, Польщі. Спільне переживання багатьох історичних випробувань сформувало між цими народами тісні відносини, які з часом трансформувалися в традиційні та визначають характер сучасних політичних й культурних процесів України. Суспільство ж, зазнаючи від них впливу, переживає складні процеси трансформації та вимагає від держави зваженої внутрішньої політики. Для прикладу, існує 11 – 18 % – прошарок громадян, в яких на першому плані стоїть ідентифікація із СРСР, не зникає ностальгія за минулим. Це не відносить їх до противників української державності, але змушує задуматися над тим, що саме держава зробила не так задля досягнення консолідації народу.

Проаналізувавши лише три види ідентичностей, можна відзначити: українське суспільство неоднорідне та складається щонайменше із трьох груп, діаметральність думок та поглядів яких прямо пропорційна розташуванню зі Сходу на Захід. Підтвердженням цьому слугує культурна ідентифікація. Однак перед початком її аналізу необхідно зазначити, що в сучасних умовах глобалізації про національні культури можна говорити з певною умовністю. Масова культура, яка активно розповсюджується світом, завойовує все більшу прихильність серед молодого покоління, відтісняючи національну. Культура перетворюється на засіб заробляння грошей, поширення впливу, а не духовного збагачення та розвитку людства. Із чим же асоціюється культура в суспільстві? Перш за все, це мова, віра, традиції. І якщо традиції у сучасному суспільстві активно тіснить урбанізація, технізація, змішування націй, то мова й релігія продовжують існувати й розвиватися, незважаючи на все це.

Важливе місце в житті людини відіграє релігія. Вона є важливою складовою культури, активно взаємодіє з усіма її елементами, впливає на них та піддається їх впливу у відповідь. З одного боку, релігія є соціально-детермінованим явищем, а з іншого – чинить на соціальне середовище значний функціональний вплив. Суспільство сьогодні ще не в змозі повністю відмовитись від неї. Її невичерпний життєвий потенціал підтверджує тенденцію збільшення кількості віруючих у світі та Україні. Однак єдності щодо ідентифікації українського суспільства за релігійними ознаками немає. Українське правосла-

в'я, яке становить основу віросповідання більшості українців, не єдине. Воно розколоте між Українською православною церквою Московського патріархату (УПЦ МП), Українською православною церквою Київського патріархату (УПЦ КП) та Українською автокефальною церквою (УАКЦ).

При цьому найбільшу кількість громад має УПЦ МП, їх кількість за даними Держкомрелігії становить близько 10 тис. Та представники УПЦ КП стверджують про завищення статистичних даних і говорять про цифру в 6 тис. Хоча на Архієрейському соборі у 2004 році, що проходив у Москві, патріарх Олексій II згадав про 10377 приходів [6]. Стосовно кількості прихожан, то тут лідирує УПЦ КП. За даними соціологічних досліджень, їх удвічі більше, ніж Московського патріархату. Цікавими виглядають й дані соціологічного опитування фірми «Социс Геллап». Згідно з ними кількість віруючих Київського і Московського патріархату УПЦ відноситься як 4:1, а кількість общин 1:2,5. Опитування у містах показало, що в Донецьку 18,9 % респондентів відносять себе до УПЦ КП, 12,2 % – до РПЦ, 5,5 % – до УПЦ МП, це при тому, що лише 9 % общин в області належать УПЦ КП, більше 90 % – УПЦ МП, а общин РПЦ на той час тут не було. У Києві до УПЦ МП, що має 57 общин, відносять себе 4 % опитаних, а до УПЦ КП, що має 32 общини – 34,4 % респондентів [7]. При цьому, за даними соціологічного збірника «Українське суспільство 1994 – 2001 роки», приналежність до релігійних конфесій характеризувалась стрімким зростанням прихожан та їх різною релігійною ідентифікацією. Якщо в УПЦ КП воно не було таким динамічним і збільшилося з 26 % до 30 %, то в УПЦ МП навпаки позначалося стрімким зростанням із 3 % до 12 % (табл. 3) [8].

Таблиця 3 – Приналежність до релігійних конфесій

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Не релігійний	37	37	34	30	33	31	31	32
Українська православна (КП)	26	30	33	34	32	31	33	30
Українська православна (МП)	3	8	7	8	9	10	10	12
Греко-католицька	6	7	7	7	6	8	6	8
Російська православна	7	–	–	–	–	–	–	–
Українська автокефальна	2	1	1	1	2	1	1	1
Інша	2	3	2	3	2	4	3	3
Важко відповісти	16	15	15	18	16	15	16	14
Не відповіли	1	0	1	0	1	0	0	0

За даними ж Рокер Шарма та Натана Вен Дюсена, у 2003 році до Української православної церкви Київського патріархату себе відносили 20 % громадян, Московського патріархату – 8 %, Автокефальної православної церкви – 1 %, на відповідь: «просто православна» відповіли 43 %. Як видно, існуюча релігійна ідентифікація українського суспільства є результатом не переконань самих громадян, а швидше необізнаністю в структурі українського православ'я. Вагомий вплив на це має протистояння УПЦ МП і УПЦ КП. Саме їх боротьба за право збирання під своїм крилом українських віруючих і призводить до виникнення різної релігійної ідентичності громадян.

Важливе місце у виробленні ідентифікації людини відводиться й мові. Серед критеріїв етнічної ідентифікації в проекті «Ставлення до глобалізму» респондентами однозначно було виділено необхідність знання мови, своєї культури й історії, тоді як найменше акцентувалася увага на таких індикаторах, як місце народження та проживання. І це не дивно, обираючи якою мовою говорити, людина автоматично відносить себе до тої чи іншої культури, формує в собі певну систему цінностей та особливості мислення. Сьогодні в Україні де-факто існує двомовне середовище, що має регіональну структуру, яка не змі-

нюється із плином часу. Так, за результатами всеукраїнського перепису 1989 р. та 2001 р. можна констатувати, хоч кількість росіян в Україні й скоротилася на 3 млн осіб, динаміка росту числа російськомовних громадян України зростає. Протягом 1989 – 2001 рр. кількість представників інших націй, що вибрали українську мову як рідну, зросла на 0,15 млн осіб, в той час як російської – на 0,5 млн осіб. При цьому число українців, що вважають рідною мовою українську, впало приблизно на 1 млн осіб, а кількість українців, які вважають рідною мовою російську, зросло на таку ж саму цифру. Отже, факт збільшення чисельності громадян, що віддають перевагу російській мові у спілкуванні, є беззаперечним (табл. 4) [9].

Про це свідчать й дані соціологічних досліджень. Згідно з опитуваннями, проведеними протягом 1991 – 2001 рр. Інститутом соціології України, Фондом «Демократичні ініціативи», середньоарифметичний відсоток опитаних людей, що обрали своєю рідною мовою спілкування українську, коливається в рамках 59 – 64 %, а російську – 35 – 38 %. Враховуючи ж той факт, що у графі «національність», яку заповняли респонденти, відсоток українців у середньому коливається від 72 до 78 %, а росіян – 18 – 23 %, можна вести мову про поширення російської, а не української мови. Як видно з вищенаведеного, близько 10 – 12 % громадян, які вважають себе українцями, не назвали українську мову рідною. За таких обставин дивним виглядає поступове зменшення кількості прихильників надання російській мові статусу офіційної в Україні – із 52 % у 1995 р. до 47,5 % у 2004 р., в той час, як кількість респондентів, які не визначилися з цього питання, зросла із 15,3 % у 1995 р. до 20 % у 2004 р. Малозмінним залишається й регіональний розподіл прихильників надання російській мові статусу державної.

Таблиця 4 – Мовні вподобання населення України за переписом 1989 і 2001 років

Рік	Національність	Кількість осіб певної національності	З них вважають рідною мовою			
			Мову своєї національності	Мову іншої національності		
				українську	російську	іншу
1989	Усього	51 452 034	45 202 380	446 492	5 725 765	77 397
2001	Усього	48 240 900	41 094 000	606 700	6 279 800	
1989	Українці	37 419 053	32 825 373	–	4 578 390	15 290
2001	Українці	37 541 700	31 970 700	–	5 544 700	10 000
1989	Росіяни	11 172 508	177 534	–	5 540	
2001	Росіяни	8 334 100	7 993 800	328 200	–	

За дослідженнями С. Савоскула, проведеними у 90-х рр. ХХ ст., за надання російській мові статусу другої державної більше усього виступають мешканці східних та південних регіонів незалежно від національності. На Сході це підтримують близько 62 % опитаних українців та 74 % росіян, а Півдні – 32 % українців й 50 % росіян. В той час як на Західних регіонах ці показники становлять 27 % для росіян та 5 % для українців. Така ситуація автоматично позначається на інформаційних уподобаннях громадян південно-східних регіонів України та віддання переваги російськомовним газетам, журналам, телепередачам, фільмам [1]. З наведеного матеріалу можна стверджувати, що східні, південні, західні, північні та центральні регіони, у силу різного оцінювання минулого та існуючого, автоматично формують різне бачення майбутнього. На основі цього формується політична ідентифікація. Вже ні для кого не таємниця, що електоральна карта України розподіляється за регіонами, які збігаються із регіонами мовної, релігійної, історичної ідентичності. Для південно-східних областей це домінування такої політичної сили, як Партія регіонів, західних й центральних – блоку «Наша Україна» та БЮТ. І хоча взаємозв'язок між історично-культурними особливостями регіонів та політичними програмами партій залишається дискусійним, збіг зон їх розповсюдження є беззаперечним фактом.

Отже, з проголошенням незалежності України перед її громадянами постала необхідність швидкої трансформації власної ідентифікації. Кардинальні зміни в політичній, культурній, релігійній, соціальній, економічній сфері сильно вплинули на характер суспільного розвитку, вимагали створення людини з новими ідеалами, цінностями й пріоритетами. Проте завдання, які ставилися перед новоутвореною державою, виявилися не з легких. Багатовікова розірваність українців як етносу, значний культурний, економічний та політичний тиск на них, сформували певні відмінності. Громадяни України по-різному ідентифікували себе із територією проживання, релігією, яку сповідували, не однаково ставилися до історичних подій, російської мови та національних меншин, що проживали в Україні. Все це сформувало не лише проблему ідентифікації сучасного українського суспільства, але й перспективу його подальшого розвитку. Як свідчать результати досліджень, говорити про єдність українського суспільства на даний момент можна лише з певною умовністю, оскільки в ньому ще недостатньо повно сформовані культурні ресурси, накопичені у ході самостійної історії, не зовсім вдало проведені історичні й культурні ревізії. При цьому адміністративні методи та форсовані заходи не можуть принести позитивного результату, оскільки людина має самостійно усвідомити власну приналежність до певної спільноти. Лише за таких умов Україна зможе забезпечити собі входження до нового глобального світу, вирішити нагальні проблеми сьогодення. Україна тільки будує основу свого суспільства в умовах протиборства минулого та пріоритетів майбутнього. Це довготривалий процес, що має відбуватися в рамках демократії вибору та лібералізму сприйняття, альтернатив яким у вирішенні цих проблем немає.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савоскул С. Русские в Украине: статус, идентичность, перспективы : [текст] // Украина – Россия: общество и государство : сб. науч. тр. / С. Савоскул ; ред. Д.Е. Фурман. – М. : Права человека, 1997. – С. 279-329.
2. Стегній О.Г. Динаміка просторово-територіальної самоідентифікації населення України : [текст] / О.Г. Стегній // Український соціум. – 2004. – № 2 (4). – С. 62-74.
3. Омелько В. Референдум: хто був «за» і хто «проти» : [текст] / В. Омелько // Політологічні читання. – 1992. – № 1. – С. 40-52.
4. Крим в етнополітичному вимірі : [текст] / М. Панчук, Г. Бекірова, В. Ганкевич та ін. ; І.Ф. Курас (голов. ред.); НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К. : Світогляд, 2005. – 533 с.
5. Зверев А. Этнические и региональные конфликты в Евразии : в 3 кн. : [текст] / А. Зверев, Б. Коппитеер и др. – М. : Весь мир, 1997. – Кн. 2: Россия, Украина, Белоруссия. – 224 с.
6. Колымагин Б. Архиерейский собор и его интрига : [текст] / Б. Колымагин // Новое время. – 2004. – № 44. – С. 17.
7. Савоскул С. Русские в Украине: статус, идентичность, перспективы : [текст] / С. Савоскул // Украина – Россия: общество и государство : [сб. науч. тр. / ред. Д.Е. Фурман]. – М. : Права человека, 1997. – С. 205.
8. Шарма Р. Становлення та очікування: Опитування громадської думки в Україні 2003 р.: Висновки опитування міжнародної Фундації Виборчих систем : [текст] / Р. Шарма, Н. Дюсен. – Вашингтон : IFES, 2004. – С. А1-49.
9. Населення України – 2002 рік: щорічна аналітична доповідь : [текст] / ред. кол.: С.І. Пірожек (відп. ред.) та ін.; НАНУ ; Ін-т демографічних та соціологічних досліджень НАНУ ; Держ. ком. статист. – К. : Акодпрес, 2003. – 375 с.

А.Н. Романуха

Проблеми ідентифікації українського общества

Статья посвящена проблемам идентификации украинского общества. В ней показана степень изученности проблемы, проанализированы основные виды идентичностей, обращается внимание на региональный характер этих процессов. Большое значение уделяется анализу статистических и социологических данных. Обосновывается убеждение о взаимосвязи динамики становления идентичности и социально-экономического развития страны.

О.М. Romanukha

The Problem of the Identification of the Ukrainian Society

This article deals with the problems of the identification of the modern Ukrainian society. In the course of research the state of elaboration of the theme is defined, the main types of identities are analyzed. The dynamics of the territorial, language and religious identifications are found out with the help of the statistical and sociological data. The identity connects with the social-economical development, the collapse of the USSR and the formation of the independent Ukraine caused the revision of the history, culture and people's world outlook.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2009.